

ตอนที่ 1
ความรู้พื้นฐานภาษาลาว

บทที่ 1

บทนำ

ประเทศลาวเป็นประเทศที่มีความเป็นมาคู่กับประเทศไทย มีศิลปะวิทยาการที่เจริญรุ่งเรืองมาแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน มีภาษาลาวเป็นภาษาประจำชาติ เป็นมรดกทางวัฒนธรรมอันล้ำค่า นับแต่เจ้าฟ้าร่มมหาราชได้รวบรวมแผ่นดินและประชาชนให้อยู่ภายใต้การปกครองเดียวกัน เมื่อปี พ.ศ. 1869 ที่เรียกว่าอาณาจักรล้านช้าง อาณาจักรนี้ได้เจริญรุ่งเรืองมาตามลำดับ จนถึงสมัยเจ้าสุริยวงศาขึ้นปกครองประเทศ เมื่อ พ.ศ. 2176-2233 ในรัชกาลนี้ถือว่าอาณาจักรล้านช้างเจริญรุ่งเรืองสูงสุด มีอาจารย์ นักปราชญ์ เขียนหนังสือคัมภีร์ ฎีกา กฎหมาย เป็นตำราเผยแพร่ไปทั่วอาณาจักร นอกจากนี้ วิศวกรรมยังได้รับการบูรณะและก่อสร้างขึ้นมาเป็นจำนวนมาก มีหลักฐานจากการบันทึกของพ่อค้าชาวฮอลันดาได้เข้าไปค้าขายกับลาวในสมัยนั้น บันทึกไว้ว่า “นครเวียงจันทน์มีวัดพุทธศาสนามากมาย มีพระภิกษุสงฆ์สามเณรว่าเรียนอยู่ในวัดมากกว่าทหารอยู่ในกองทัพ” หลังจากสมัยของเจ้าสุริยวงศา อาณาจักรล้านช้างก็เสื่อมลง สาเหตุเพราะเกิดความแตกแยกภายในและการช่วงชิงกันขึ้นเป็นเจ้าปกครอง เหตุการณ์นี้ได้ดำเนินติดต่อกันมาจนถึง พ.ศ. 2322 ราชอาณาจักรลาวก็ตกเป็นเมืองขึ้นของราชอาณาจักรสยาม (ประเทศไทย) จนถึงปี พ.ศ. 2436 ก็ตกเป็นเมืองขึ้นของฝรั่งเศส เช่นเดียวกับกัมพูชาและเวียดนาม จึงมีชื่อเรียกดินแดนของประเทศทั้งสามนี้ อีกชื่อหนึ่งว่า “อินโดจีนของฝรั่งเศส”

เมื่อฝรั่งเศสปกครองลาวแล้ว ฝรั่งเศสได้ทำสัญญาให้ลาวเป็นประเทศอิสระปกครองตนเอง ได้ประกาศใช้รัฐธรรมนูญในเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2490 โดยรวมลาวทุกภาคให้อยู่ภายใต้การปกครองของพระเจ้าศรีสว่างวงศ์ ราชอาณาจักรลาวเป็นอิสระอยู่ในเครือจักรภพของฝรั่งเศส ลาวได้เป็นเอกราชตามข้อตกลงที่เจนีวาใน พ.ศ. 2497 รัฐบาลชุดแรก มีท้าวฮุย ชนะนิกร เป็นนายกรัฐมนตรี เจ้าสุภานุวงศ์ เป็นรองนายกรัฐมนตรี แต่รัฐบาลนี้ก็อยู่ได้ไม่นานก็เกิดความแตกแยกภายใน เพราะผู้นำฝ่ายขบวนการประเทศลาว (ลาวคอมมิวนิสต์) บางคนได้ร่วมเป็นรัฐมนตรีด้วย สงครามกลางเมืองในลาวจึงดำเนินไปพร้อมกับสงครามกลางเมืองในเวียดนาม ในรัฐบาลลาวจึงเกิดการปฏิวัติแย่งชิงอำนาจกันอยู่เรื่อย ๆ ทำให้ผู้มีอำนาจในลาวแตกแยกออกเป็น 3 ฝ่าย จนเรียกว่า

“ศึกสามเจ้าลาว” ซึ่งมีลาวฝ่ายขวามีเจ้าบุญชุ่ม ณ จัมปาศักดิ์ เป็นผู้นำ ลาวฝ่ายเป็นกลางมีเจ้าสุวรรณภูมา เป็นผู้นำ และลาวฝ่ายซ้ายมีเจ้าสุภานุวงศ์ เป็นผู้นำ การสู้รบในลาวได้ดำเนินเรื่อยมาเป็นเวลาหลายสิบปี โดยสหรัฐอเมริกาได้ให้การสนับสนุนรัฐบาลลาวต่อสู้กับลาวฝ่ายซ้าย (ลาวคอมมิวนิสต์) จนกระทั่งปี พ.ศ. 2517 สหรัฐอเมริกาเมื่อหน้าสงครามในอินโดจีนจึงมีการเจรจาจัดตั้งรัฐบาลผสมขึ้นใหม่ รัฐบาลผสมคราวนี้ลาวฝ่ายซ้ายมีอำนาจมาก เนื่องจากพวกคอมมิวนิสต์ได้เปรียบในสงครามเวียดนาม ในขณะที่เดียวกันฝ่ายคอมมิวนิสต์ก็ได้ชัยชนะในเขมร และในเวียดนามด้วย พวกฝ่ายซ้ายในลาวก็เริ่มบีบบังคับฝ่ายขวารัฐบาลผสมในลาว จนในที่สุดในวันที่ 2 ธันวาคม พ.ศ. 2518 ฝ่ายลาวคอมมิวนิสต์ก็สามารถยึดครองลาวทั่วประเทศได้สำเร็จ โดยการนำของ ท่านไกรสอน พรหมวิหาร ได้จัดตั้งรัฐบาลลาวคอมมิวนิสต์ขึ้นปกครองประเทศ และได้เปลี่ยนชื่อราชอาณาจักรลาวเป็น สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (ส.ป.ป.ลาว) แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 17 แขวง (จังหวัด) รวมเขตพิเศษอีก 1 เขต คือไชยสมบูรณเป็น 18 แขวง นับเวลาหลายทศวรรษมาแล้วที่ประชาชนลาวได้ใช้อักษรลาวบันทึกเหตุการณ์ต่างๆเกี่ยวกับความเป็นมาของชนชาติลาว

เหตุการณ์บ้านเมือง ศิลปะวิทยาการต่างๆ ตลอดจนวรรณกรรมอันล้ำค่าของลาว แต่อดีตจนถึงปัจจุบัน จึงนับได้ว่าภาษาลาวมีความจำเป็นและสำคัญต่อผู้ที่สนใจที่จะศึกษาเพื่อค้นหาประวัติความเป็นมาของชนชาติต่างๆ ในอาณาเขตรอบตัวเรา ส่วนเรื่องของคุณค่าของภาษาลาวนั้นก็นับได้ว่าเป็นภาษาที่มีเอกลักษณ์ที่แสดงถึงความเป็นคนลาว เป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นซึ่งเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของลาวอย่างแท้จริง เพราะประชาชนในภูมิภาคบ้านใกล้เรือนเคียงกันซึ่งมีทั้งชาวจีน เขมร เวียดนาม เมียนมาร์ ไทยและลาว ถ้าจะดูที่รูปร่างหน้าตาภายนอกโดยทั่วไปแล้ว เราแทบจะบอกไม่ได้ว่าประชาชนในเชื้อชาติเหล่านี้เป็นคนเชื้อชาติใด แต่ถ้ามือชนชาติเหล่านี้พูดภาษาประจำชาติของตน เราก็จะบอกได้ทันทีว่าเขาเป็นชาวจีน เขมร เวียดนาม เมียนมาร์ ไทยหรือลาว ภาษาเป็นเครื่องมือพื้นฐานในการติดต่อสื่อสาร ภาษาแสดงถึงอดีตความเป็นมาของชนชาติและเชื้อชาติ ภาษาแสดงถึงความเจริญรุ่งเรืองและความล่มสลายของชนชาติและเชื้อชาติเพราะภาษาเป็นเครื่องมือสำหรับใช้จดบันทึกเรื่องราวต่างๆของชนชาติและเชื้อชาติ ภาษาลาวก็มีการจดบันทึกประวัติศาสตร์อันยาวนานของประเทศลาวไม่น้อยไปกว่าที่ประเทศไทยและชาติไทยมีภาษาไทยเป็นของตนเอง ภาษาลาวมีกำเนิดและพัฒนาการทางภาษามายาวนานคล้ายกับภาษาไทยที่มีการพัฒนาของภาษามายาวนานเช่นเดียวกัน ต่างกันแต่ว่าภาษาลาวมีการเปลี่ยนแปลงไปตาม

กระแสดความต้องการทางการเมืองการปกครองของประเทศค่อนข้างรุนแรง จนกระทั่งในปัจจุบัน แต่ก่อก้าวได้ว่าประเทศลาวเป็นประเทศหนึ่งที่มีภาษาของตนเอง ทั้งภาษาเขียน(แบบราชการ)และภาษาพูด (แบบชาวบ้านทั่วไป) ทั้งนี้ เพื่อความเหมาะสมกับกาลเทศะ บุคคลที่พูดด้วยและตามสถานการณ์ รวมทั้งการสนทนาพูดคุยกับพระภิกษุสงฆ์อีกส่วนหนึ่งด้วย เนื่องจากภาษาลาวมีการปรับเปลี่ยนเรื่อยมาเป็นยุคสมัย ในแต่ละสมัยก็มีแบบแผนการเขียนแตกต่างกัน หากจะกล่าวโดยสรุปแล้ว แนวทางการเขียนภาษาลาวมีเป็น 3 แนวทาง ดังนี้

แนวทางที่ 1 เขียนสะกดตามแบบของท่านสมจิน ปีแอร์ จิน (Somjin Pierre Ngin) โดยสะกดตามแบบที่ได้กำหนดไว้ในราชบัณฑิตยสภา ซึ่งมีพระราชโองการจากเจ้ามหาชีวิตโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม เลขที่ 10 พ.ศ. 2491 โดยให้สะกดตามเสียงที่อ่าน แต่ยังคงรักษาภาษาเดิมไว้

แนวทางที่ 2 เขียนสะกดตามแบบของท่านมหาสิลา วีระวงส์ โดยให้สะกดตามแบบฉบับดั้งเดิมทุกประการ

แนวทางที่ 3 เขียนสะกดตามแบบของท่านภูมิ วงศ์วิจารณ์ คือให้สะกดตามเสียงที่พูดที่อ่านกันเท่านั้น โดยเฉพาะอย่างแบบที่ 3 นี้ได้เริ่มใช้หลังจากที่ประเทศลาวได้เปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นระบอบสาธารณรัฐแล้ว เมื่อปี พ.ศ. 2518 และยังคงใช้แบบนี้เรื่อยมาจนกระทั่งในปัจจุบัน

ตารางเปรียบเทียบการเขียนภาษาลาว

ภาษาไทย	แบบราชบัณฑิตยสภา สมจิน ป.จิน	แบบท่านสิลา วีระวงส์ (ก่อน พ.ศ. 2518)	แบบท่านภูมิ วงศ์วิจารณ์ (พ.ศ.2518-ปัจจุบัน)
กิริยา	กิริยา	กิริยา	กิริยา
กายกรรม	กายกรรม	กายกรรม	กายะภ่า
การขยาย	ภานຂຍາຍ	ภานຂຍາຍ	ภานຂະຫຍາຍ
ผม - ฉันทัน	ຂັ້ງ	ຂັ້ງ	ຂ້ອຍ
ข้าพเจ้า	ຂ້າງ	ຂ້າງ	ຂ້ານ້ອຍ
คณะกรรมการ	ຄະນະກົມມະການ	ຄະນະກົມມະການ	ຄະນະກຳມະການ
ค่างคาว	ເຈັງ	ເຈັງ	ເຈຍ
คำเสนอ	ຄຳສະເໜີ	ຄຳສະເໜີ	ຄຳສະເໜີ

ຄູ	ຄູ	ຄູ	ຄູ
ຄວາມຊາ	ຄວາມຊະຣາ	ຄວາມຊະຣາ	ຄວາມຊະລາ
ເຈຣີຢູ	ຈະເຣິມ	ຈະເຣິມ	ຈະເລິມ
ເຈົ້າກຣມ	ເຈົ້າກຣົມ	ເຈົ້າກຣົມ	ເຈົ້າກົມ
ສຸຈຣິດ	ສຸຈຣິດ	ສຸຈຣິດ	ສຸດຈະລິດ
ສນອງ	ສນອງ	ສນອງ	ສະໜອງ
ສເນອ	ສເນີ	ສເນີ	ສະເທນີ
ສນຸກ	ສນຸກ	ສນຸກ	ສະນຸກ
ສຣະ	ສຣະ	ສຣະ	ສະຫຼະ
ພັຍ໊ນຊະນະ	ພັຍ໊ນຊະນະ	ພັຍ໊ນຊະນະ	ພະຍັ້ນຊະນະ
ພຣະສິງ	ພຣະສິງ	ພຣະສິງ	ພະສິງ
ສາສນາ	ສາສນາ	ສາສນາ	ສາສະໜາ
ທາສ	ທາສ	ທາສ	ທາດ
ກຸນິນ	ກຸນິນ	ກຸນິນ	ກຸຫນິນ
ມຸລຸປະກິນ	ມຸລຸປະກິນ	ມຸລຸປະກິນ	ມຸນຸປະກິນ
ອາສັຍ	ອາສັຍ	ອາສັຍ	ອາໃສ
ອັນຕະຣາຍ	ອັນຕະຣາຍ	ອັນຕະຣາຍ	ອັນຕະລາຍ
ອາຣົນ	ອາຣົນ	ອາຣົນ	ອາລົນ
ປະໂຍຈນ໌	ປໂຍດ	ປໂຍດ	ປະໂຫຍດ
ເປັນລະຍະ	ເປັນລະຍະ	ເປັນລະຍະ	ເປັນໄລຍະ
ປະໂຍກ	ປໂຍກ	ປໂຍກ	ປະໂຫຍກ
ປະວັດ	ປັດ	ປັດ	ປະຫວັດ
ຜົວ ເນັງ	ຜົວ ເນັງ	ຜົວ ເນັງ	ຜົວ ເນຍ
ເລັຍນີ	ເລັງນີ	ເລັງນີ	ເລຍນີ
ອັຈນານຸກົມ	ອັຈນານຸກົມ	ອັຈນານຸກົມ	ອັດຈະນານຸກົມ

ฝรั่งเศส	ฝรั่งเศส	ฝรั่งเศส	ฝรั่งเศส
วัยเรียน	วัยเรียน	วัยเรียน	วัยเรียน
วรรณกรรม	วรรณกรรม	วรรณกรรม	วรรณกรรม
ใหญ่	ใหญ่	ใหญ่	ใหญ่
ราชการ	ราชการ	ราชการ	ราชการ
รัฐมนตรี	รัฐมนตรี	รัฐมนตรี	รัฐมนตรี
ฤดูปี	ฤดูปี	ฤดูปี	ฤดูปี
หลวงพระบาง	หลวงพระบาง	หลวงพระบาง	หลวงพระบาง
สารบาญ	สารบาญ	สารบาญ	สารบาญ
ผาลอย	ผาลอย	ผาลอย	ผาลอย
เคียวระจัน	เคียวระจัน	เคียวระจัน	เคียวระจัน

ภาษาเป็นพาหนะสำคัญซึ่งที่นำประเทศลาวไปสู่ความเจริญในทุกด้าน มีภาษาพูด ภาษาเขียนเพื่อการจดบันทึกเรื่องราวต่างๆเอาไว้เพื่อการศึกษาค้นคว้า ดังนั้น จึงจำเป็นต้องมีการกำหนดหลักเกณฑ์ทางภาษาเอาไว้เป็นส่วนสำคัญด้วย โดยเทียบเคียงกับหลักภาษาของนานาอารยประเทศทั้งหลาย จึงจะเห็นว่าภาษาลาวก็มีทั้งส่วนที่เป็นเรื่องการออกเสียงอักษรสูง อักษรกลาง อักษรต่ำ การจำแนกประเภทของพยัญชนะ สระ วรรณยุกต์ คำนาม คำสรรพนามเป็นต้น อันเรียกรวมว่าวชิวิภาค ทำนองเดียวกับที่มีในการเรียนภาษาไทย ทั้งๆ ที่ภาษาลาว และภาษาไทยแบบขนานแท้ดั้งเดิมแต่โบราณนั้นเป็นภาษาคำโดด มีพยางค์เดียว พูดหรือเขียนเข้าใจได้ง่าย เช่น กิน นอน ยืน ย่าง (เดิน) นั่ง แล่น (วิ่ง) เป็นต้น แต่อย่างไรก็ตาม เมื่อประเทศลาวได้นำภาษาบาลี สันสกฤตเข้าไปใช้ อันเกิดจากการรับนับถือพระพุทธศาสนา แบบแผนของภาษาบาลี สันสกฤตก็เข้าปะปนกับภาษาไทยและภาษาลาว จนแทบจะแยกกันไม่ออก ดังนั้น ในการศึกษาภาษาลาวในเล่มนี้ จึงจำเป็นต้องใช้รูปแบบมาตรฐานของการศึกษาภาษาสากลทั่วไปแต่ขอให้เข้าใจว่าแบบแผนการเรียนนี้ ผู้เขียนกำหนดขึ้นโดยเทียบเคียงกับการศึกษาภาษาไทยเป็นแนวทาง ยิ่งไปกว่านั้น เนื่องจากประเทศลาวในขณะนี้กำลังอยู่ในระหว่างการปรับเปลี่ยนวิธีการเขียนภาษาลาวแบบเก่าให้เป็นแบบใหม่ซึ่งใช้สอนกันอยู่ในโรงเรียนทั่วไปของ ส.ป.ป.ลาว ปัจจุบัน ดังนั้น เพื่อให้ให้นักศึกษาเกิดประสบการณ์

การเรียนรู้ภาษาลาวสอดคล้องกับสภาพการณ์ที่เป็นจริงมากที่สุด ผู้เขียนจึงได้เลือกเรื่องต่างๆ จากหนังสือเรียนของกระทรวงศึกษาธิการลาวมาสำหรับการฝึกหัดอ่านคือเรื่อง ๖๕ เขตลาว ชายฝึน ละປູກໄຫ້ລັດ ຮ້ານຄ້າຂອງລັດ ຄອບບ້ານ ຮັກສາແຂ້ວໄຫ້ສະອາດ ກັບພະຍາດໃນຍາມຝົນ ຮັກຊາດ ແມ່ນແນວໃດ ຊ່ອຍປູກພໍ່ແມ່ຍາມພັກຮຽນ ປຸ້ນອາຊີບລົງເຮັດນາ ຄອນຮັງນີຂອງໄຊເທດເອົາ ນີ້ ຮຽນທ້າຍປີ ທີ່ໂຫມ່ລາວ ຕອນແລງຍາມຮ້ອນ ທຸງເຂົ້າແຕ່ງກິນແຊບ ຄອນຮູ້ແມ່ນຫຍັງ ຂ້ອຍໄປ ນາຍ່າພໍ່ ແສງແດດຍາມເຊົ້າ ພູຜາປ່າຄົງ ອະນາຄົດຂອງຊາດ ການທຳມະທາດກິນຂອງຊາວບ້ານເອົາ ການເຮັດນາແຊງ ໄປຢ່າງລູງຢູ່ປຸງຈີ່ນ ເລື່ອງເລີ່ມຫນ້າຍ້ອຍ ອື່ນອີ່ນອີ່ນອີ່ນ ສິ່ງອື່ນນອກຈາກນີ້ ສູ້ຈິ້ນໄດ້ເຮັບເຮັບເຮັບ ຈິ້ນມາໂພມ ຈິ່ງສູ້ຈິ້ນເວັ້ນເວັ້ນເວັ້ນເວັ້ນເວັ້ນເວັ້ນເວັ້ນ ຈິ້ນຈິ້ນຈິ້ນຈິ້ນຈິ້ນຈິ້ນຈິ້ນຈິ້ນຈິ້ນຈິ້ນຈິ້ນ ຈິ້ນຈິ້ນຈິ້ນຈິ້ນຈິ້ນຈິ້ນຈິ້ນຈິ້ນ